

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Cyfeirnod: ICC08
Rhif y Fersiwn: 4
Dyddiad yr adolygiad nesaf: 16
Mawrth 2026

Polisi Atal Twyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd

Datganiad Polisi

Crëwyd y polisi hwn i hybu diwylliant gwrth-dwyll a gwrthlygredd ac i sicrhau bod mesurau priodol ar waith i atal, canfod a rhwystro twyll ac ymchwilio i achosion o dwyll. Ei nod yw diddymu twyll a llygredd yn Iechyd Cyhoeddus Cymru, i'r graddau y mae hynny'n bosibl. Mae'r polisi hefyd yn darparu fframwaith ar gyfer ymateb i amheuon o dwyll, ynghyd â chynghor a gwybodaeth am dwyll, a goblygiadau a chanlyniadau ymchwiliadau atal twyll.

Mae'r polisi hwn yn seiliedig ar y model a gynhyrchwyd ar gyfer y GIG gan yr Arbenigwr Atal Twyll Lleol a bwriedir iddo fod yn ganllaw i bob aelod o staff ar waith atal twyll yn y GIG. Gellir hysbysu'r Gwasanaeth Atal Twyll Lleol ynghylch unrhyw amheuon gwirioneddol o dwyll a llygredd neu drwy Llinell Adrodd am Dwyll a Llygredd y GIG.

Ymrwymiad Polisi

Un o egwyddorion sylfaenol sefydliadau'r sector cyhoeddus yw'r defnydd priodol o arian cyhoeddus. Mae'r mwyafrif o bobl sy'n gweithio yn y GIG yn bobl onest a phroffesiynol. Mae'r twyll a gyflawnir gan leiafrif yn gwbl annerbyniol i'r sefydliadau hyn oherwydd yn y pen draw, mae'n golygu bod llai o adnoddau ar gael i ddarparu gwasanaethu.

Mae gan bob aelod o staff ddyletswydd i sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu a dyletswydd i ddiogelu Iechyd Cyhoeddus Cymru rhag twyll, llygredd neu unrhyw afreoleidd-dra. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn annog unrhyw un sydd ag amheuon rhesymol o dwyll i adrodd amdanynt. Os bydd gan aelod o staff unrhyw bryderon ynghylch twyll neu llygredd, neu os ydynt wedi gweld unrhyw weithredoedd neu ddigwyddiadau amheus, mae'n rhaid iddynt hysbysu'r Arbenigwr Atal Twyll Lleol enwebedig, neu'r Llinell Genedlaethol Adrodd am Dwyll a Llygredd neu'r Dirprwy Brif Weithredwr a Chyfarwyddwr Gweithredol Gweithrediadau a Chyllid.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn ymrwymedig i ymchwilio'n drylwyr i unrhyw honiadau o dwyll a chymryd camau priodol yn erbyn y drwgweithredwyr. Mae hyn yn cynnwys camau disgyblu ac achos troseddol pan fydd angen.

Gweithdrefnau a Dogfennau Rheoli Ysgrifenedig Ategol

[Mae'r holl bolisiau a gweithdrefnau corfforaethol ar gael ar wefan Iechyd Cyhoeddus Cymru](#)

Cynllun a Gweithdrefn Ymateb Gwrth-dwyll, Llwgrwobrwyo a Llygredd

Cwmpas

Mae'r polisi hwn yn berthnasol i bob math o dwyll a llygredd a bwriedir iddo ddarparu cyfarwyddyd a helpu aelodau o staff a allai fod yn amau achosion o dwyll.

Bwriedir i'r polisi ddarparu fframwaith ar gyfer ymateb i amheuan o dwyll, cyngor a gwybodaeth am agweddau amrywiol ar dwyll a goblygiadau ymchwiliad. Ni fwriedir iddo ddarparu dull gweithredu cynhwysfawr ar gyfer atal a chanfod twyll a llygredd.

Mae'r polisi hwn yn berthnasol i bob aelod o staff Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan gynnwys y rhai ar secondiad, y rhai â chontractau anrhydeddus, Cyfarwyddwyr Anweithredol, y rhai sy'n gweithio mewn cyrff a gynhelir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru a phartïon eraill y gallai fod ganddynt berthynas fusnes ag Iechyd Cyhoeddus Cymru e.e. ymgynghorwyr, gwerthwyr neu gontractwyr.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Iechyd	Cwblhawyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb, y Gymraeg ac Iechyd ac mae ar gael ar y tudalennau gwe polisi.
Cymeradwywyd gan	Y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio
Dyddiad Cymeradwyo	16 Mawrth 2023
Dyddiad Adolygu	16 Mawrth 2026
Dyddiad Cyhoeddi:	30 Mawrth 2023
Y grŵp sydd â'r awdurdod i gymeradwyo gweithdrefnau ategol	Y Tîm Arwain
Cyfarwyddwr Gweithredol/ Cyfarwyddwr Cyfrifol	Huw George, Dirprwy Brif Weithredwr a Chyfarwyddwr Gweithredol Cyllid a Gweithrediadau
Awduron	Angela Fisher, Dirprwy Gyfarwyddwr Cyllid

Ymwadiad

Os bydd dyddiad adolygu'r ddogfen hon wedi mynd heibio, dylech sicrhau eich bod yn defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf drwy gysylltu ag awdur y ddogfen neu'r adran [Llywodraethu Corfforaethol](#).

Crynodeb o adolygiadau/diwygiadau

Rhif y Fersiwn	Dyddiad Adolygu	Dyddiad Cymeradwyo	Dyddiad cyhoeddi	Crynodeb o Ddiwygiadau
4	2022	16 Mawrth 2023	16 Mawrth 2026	Mân ddiwygiadau i gynnwys cyfeiriad at Lwgrwobrwyo yn y teitl a chyfeiriad at Arbenigwyr Atal Twyll Lleol.
3	2018	14 Mawrth 2019	27 Mawrth 2019	Polisi a gweithdrefnau a oedd wedi'u cyfuno'n flaenorol wedi'u dadgyfuno i greu polisi a gweithdrefn. Nifer fach o fân newidiadau wedi'u gwneud i eiriad y ddogfen
2		Mai 2015		Y Weithdrefn Wreiddiol

Cyflwyniad

Gwasanaeth Atal Twyll y GIG

Mae Gwasanaeth Atal Twyll y GIG, sy'n cynnwys Gwasanaeth Atal Twyll Cymru yn rhan o Awdurdod Atal Twyll y GIG. Mae'n gyfrifol am yr holl faterion polisi a materion gweithredol sy'n berthnasol i atal, canfod ac ymchwilio i dwyll a llygredd a rheoli diogelwch yn y GIG. Mae Arbenigwyr Atal Twyll Lleol wedi'u lleoli ym mhob un o sefydliadau'r GIG. Penodir y Prif Arbenigwr Atal Twyll Lleol gan y Cyfarwyddwr Gweithredol dros Gyllid a bydd yn gyfrifol am ymchwilio i achosion o dwyll hyd at £15,000. Rhaid cyfeirio unrhyw ymchwiliad sy'n ymwneud â mwy na £15,000 a/neu Lygredd i Dîm Rhanbarthol Gwasanaeth Atal Twyll y GIG (Cymru).

Mae pob achos o dwyll a amheuir yn destun ymchwiliad priodol gan staff sydd wedi'u hyfforddi gan Wasanaeth Atal Twyll y GIG. Cynhelir unrhyw ymchwiliad yn unol â Chanllaw Atal Twyll a Llygredd y GIG.

Nodau ac Amcanion Polisi

Prif amcanion y polisi hwn yw:

- Gwellu gwybodaeth a dealltwriaeth pawb yn Iechyd Cyhoeddus Cymru ynglŷn â'r risg o dwyll a llygredd yn y sefydliad a pha mor annerbyniol ydyw;
- Helpu i hybu hinsawdd agored a diwylliant ac amgylchedd lle mae aelodau o staff yn teimlo y gallant godi pryderon yn synhwyrol a chyfrifol;
- Disgrifio cyfrifoldebau Iechyd Cyhoeddus Cymru yn nhermau atal, rhwystro, canfod ac ymchwilio i dwyll a llygredd mewnol; a
- Sicrhau y caiff cosbau priodol eu hystyried yn dilyn ymchwiliad, a allai gynnwys pob un neu rai o'r canlynol:
 1. Camau disgyblu mewnol/allanol;
 2. Erlyniad sifil; ac
 3. Erlyniad troseddol

Mentrau Deddfwriaethol a Chenedlaethol

- Deddf Twyll 2006

O dan Ddeddf Twyll 2006 nid oes angen profi bod person wedi cael ei dwyllo. Mae'r ffocws bellach ar ymddygiad anonest y sawl a ddrwgdybir a'i fwriad i wneud elw neu achosi colled.

Gellir cyflawni'r drosedd dwyll newydd mewn nifer o ffyrdd, er enghraifft:-

1. Twyll drwy gynrychiolaeth ffug (a.2) – dweud celwydd am rywbeth gan ddefnyddio unrhyw ddulliau e.e. geiriau neu weithredoedd;
2. Twyll drwy fethiant i ddatgelu gwybodaeth (a.3) – peidio â dweud rhywbeth pan fydd gennych ddyletswydd gyfreithiol i wneud hynny, a
3. Twyll drwy gamddefnyddio statws mewn swydd gyfrifol (a.4) – camddefnyddio statws pan fydd disgwyliad i ddiogelu buddiannau ariannol unigolyn neu sefydliad arall.

Mae pob trosedd o dan Ddeddf Twyll 2006 yn ymwneud â chyflawni gweithred neu anweithred mewn modd anonest a gyda'r bwriad o achosi elw neu golled. Nid oes rhaid i'r elw neu'r golled ddigwydd na llwyddo, ar yr amod bod bwriad i gyflawni'r weithred.

- Deddf Llwgrwobrwy 2010

Daeth Deddf Llwgrwobrwy 2010 i rym ar 1 Gorffennaf 2011 ac mae'n disodli'r Cyfreithiau Gwrth-Lwgrwobrwy blaenorol gyda chyfres o droseddau newydd, sy'n dra gwahanol i ddeddfwriaeth flaenorol. Mae Deddf Llwgrwobrwy 2010 yn ei gwneud yn drosedd i "*roi, addo neu gynnig llwgrwobrwy a gofyn am, cytuno i dderbyn neu dderbyn llwgrwobr gartref neu dramor*". Y gosb fwyaf am lwgrwobrwy bellach yw 10 mlynedd o garchar, gyda dirwy anghyfyngedig.

Yn ogystal, mae'r Ddeddf yn cyflwyno "trosedd gorfforaethol" o fethu ag atal llwgrwobrwy am nad oedd gan y sefydliad weithdrefnau ataliol digonol ar waith. Gallai sefydliad osgoi euogfarn os gall ddangos bod ganddo weithdrefnau a phrotocolau o'r fath ar waith i atal llwgrwobrwy. Nid yw'r "trosedd gorfforaethol" yn drosedd unigol. Mae bob amser wedi'i hategu gan drosedd llwgrwobrwy a/neu lygredd a gyflawnir gan unigolyn sy'n gysylltiedig â'r cwmni neu sefydliad dan sylw.

Diffiniadau Polisi

- Twyll

Y diffiniad o dwyll a ddefnyddir gan NHS Protect yw “*addasu unrhyw ddatganiadau arall neu gofnodion eraill yn fwriadol gan bersonau, mewnol a/neu allanol i'r sefydliad, a gyflawnir er mwyn celu'r camddefnydd o asedau neu elw fel arall*”.

Bydd pob trosedd a gyflawnir o dan Ddeddf Twyll 2006 yn cael ei chyflawni pan fydd gweithred neu anweithred yn cael ei gwneud mewn modd anonest, gyda'r bwriad o achosi elw neu golled. Nid oes rhaid i'r elw neu'r golled fod wedi digwydd neu lwyddo, ar yr amod bod bwriad i gyflawni'r weithred.

- Llygredd

Gellir diffinio hyn yn gyffredinol fel cynnig neu dderbyn cymhellion, rhoddion, ffafrau, taliad neu fuddion mewn nwyddau neu wasanaethau, a allai ddylanwadu ar weithredoedd unrhyw unigolyn. Efallai na fydd llygredd bob amser yn arwain at golled, e.e. gallai unigolyn ddefnyddio ei safle i roi rhyw fath o fantais i unigolyn arall ac efallai na fyddant yn elwa'n uniongyrchol o hynny.

Mae llwgrwobrwyo deiliad swydd gyhoeddus yn drosedd llygredd mewn cyfraith gwlad. Yn yr un modd, mae'n drosedd i ddeiliad y swydd dderbyn llwgrwobr.

Mae erlyniadau am lygredd yn digwydd o fewn deddfwriaeth benodol sy'n ymdrin â llygredd gan amlaf:

- Deddf Arferion Llwgr Cyrff Cyhoeddus 1889;
- Deddfau Atal Llygredd 1889-1916; a
- Deddf Gwrthderfysgaeth, Trosedd a Diogelwch 2001.